

Svirrefluen *Callicera aurata* (Rossi, 1790) – ny for Danmark (Diptera, Syrphidae)

Rune Bygebjerg

Bygebjerg, R.: The hoverfly *Callicera aurata* (Rossi, 1790) – new to Denmark (Diptera, Syrphidae).

Ent. Meddr 70: 47-50. Copenhagen, Denmark, 2002. ISSN 0013-8851.

Callicera aurata (Rossi, 1790) is recorded for the first time in Denmark. In June 2001 two females of this species were caught on flowers of *Crataegus monogyna*. The location is a small area with open mixed deciduous forest on the fringes of the coniferous plantation Skagen Klitplantage in northernmost Jutland. They are the first specimens of the genus *Callicera* collected in Denmark. Six species of *Callicera* are known in Europe, they are all rare and local, and have been used as indicators for forests of international importance to nature conservation.

Rune Bygebjerg, Naturhistorisk Museum, Universitetsparken, Bygning 210, 8000 Århus C. E-mail: bygebjer@post10.tele.dk.

Svirrefluen *Callicera aurata* (Rossi, 1790) er fundet for første gang i Danmark. I juni 2001 blev to hunner af denne art fanget i et mindre område med blandet løvskov nær ved Skagen, begge på blomster af engriflet hvidtjørn (*Crataegus monogyna*). Det er samtidigt de første danske repræsentanter for slægten *Callicera* Panzer, 1809.

Den første registrering er fra den 19. juni 2001. Jeg blev opmærksom på fluen, mens den besøgte blomster af hvidtjørn i 5-6 meters højde. Selv på den afstand var det tydeligt at se de lange antenner med helt hvide antennebørster, der er karakteristiske for slægten *Callicera*. Jeg iagttog fluen i cirka 15 minutter, før den satte sig på en blomst, der var inden for rækkevidde. I de følgende dage besøgte jeg lokaliteten så ofte som muligt, og den 23. juni fangede jeg det andet eksemplar ca. 200 m fra stedet, hvor jeg fandt den første. Begge dyr er fanget på dage med flot solskin og i dagens varmeste tid, så der er formentlig tale om en ret varmekrævende art.

Ifølge Speight (1991) kendes der i Europa i alt seks arter i slægten *Callicera*. Alle seks arter er sjældne og meget lokale dyr, der især er knyttet til gammel uberørt naturskov. De er alle udpeget til naturskovedindikatorer af Europarådet (Speight, 1989), og *Callicera aurata* bør føjes til listen med danske naturskovedindikatorer (Torp, 1992).

Callicera-arternes larver er saprophage og er fundet i vandfyldte hulrum („rot-holes“) i træer (Rotheray, 1993). Larveudviklingen er langsom og kan tage flere år (Stubbs & Falk, 1983).

Imagines søger kun sjældent til blomster og opholder sig formentlig oftest højt i trækronerne (Speight, 2000). De er iøjnefaldende fluer med et smukt gyldent skær. Som nævnt er de karakteristiske ved meget lange antenner og en hvid antennebørste, der er placeret yderst på tredje antenneled. Sammenlignet med andre svirrefluer er hovedet ret stort i forhold til resten af kroppen. Som det kendes fra flere andre slægter af svirrefluer er der tale om mimicry, idet disse fluer både i udseende og adfærd minder om bier.

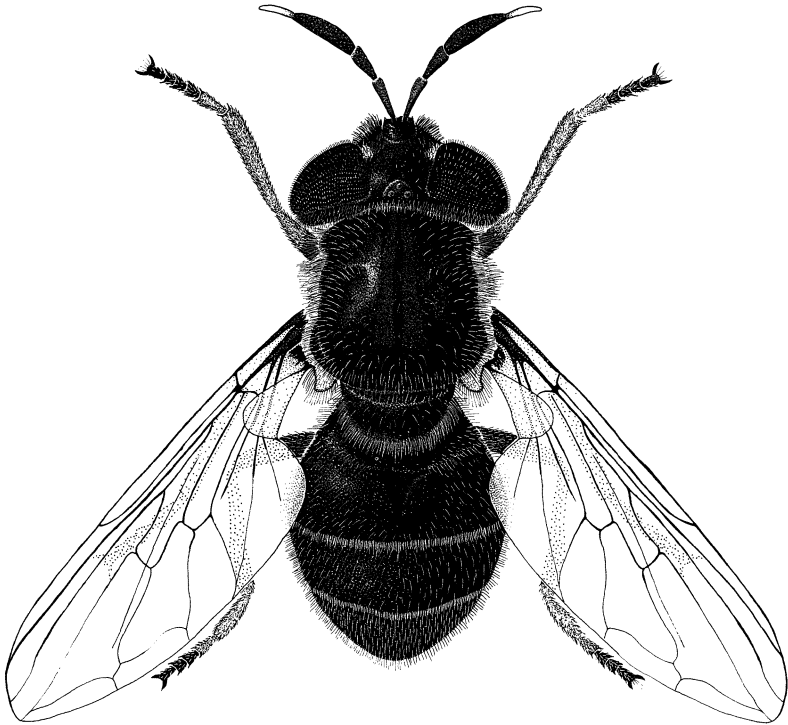

Fig. 1. *Callicera aurata* ♀. (Tegnet af Martin Bay Hebsgaard).

Angående danske navne vil jeg foreslå, at arter af slægten *Callicera* kaldes Bronzesvirrefluer, og at *Callicera aurata* benævnes Mørk Bronzesvirrefluet.

I England findes tre *Callicera*-arter; *Callicera aurata*, *Callicera rufa* Schummel, 1848 og *Callicera spinolae* Rondani, 1844. Det har ifølge Speight (1991) vist sig, at alt engelsk materiale tidligere opfattet som *Callicera aenea* (Fabricius, 1777) tilhører *Callicera aurata*, og den i Stubbs & Falk (1983) afbildede art er således *Callicera aurata*. I Belgien (Renema & Wakkie, 2001) har det ligeledes vist sig, at alle tidligere meldinger om *Callicera aenea* faktisk er *Callicera aurata*. Fra Norge (Nielsen, 1999) og Sverige (Bartsch, 1995) kendes to *Callicera*-arter; *Callicera aurata* og *Callicera aenea*. Fra Tyskland (Doczkal, 1996) kendes alle seks europæiske arter af *Callicera*, men på trods af at der har været en betydelig øget interesse for svirrefluer i de seneste år, er der endnu kun registreret et enkelt eksemplar af *Callicera aurata*.

Figur 2 viser den kendte udbredelse af *Callicera aurata* i det nordvestlige Europa. De fleste registreringer drejer sig om enkeltfund, dog er der i området ved New Forest i det sydlige England tale om adskillige registreringer (Ball & Morris, 2000). I de fleste lande hvor arten forekommer, figurerer den på de lokale rødlistes (Speight, 2000). Fra Sverige kendes der i alt ca. 30 eksemplarer af arten, heraf er kun 5 fund fra efter 1975, og arten betegnes som sårbar på rødlisten (Bartsch, 2001).

Baseret på det landsdækkende atlasprojekt (Torp, 1994) er der et godt kendskab til de danske svirreflueres faunistik, og fundet af en stor ny dansk art er derfor ganske overraskende, men *Callicera*-arternes ret specielle levevis gør, at det kan være meget vanske-

ligt at registrere disse arter, og der er en reel mulighed for, at der her i landet findes hidtil oversete populationer af flere af de øvrige arter i slægten.

Lokaliteten, hvor de danske eksemplarer af *Callicera aurata* er fundet, er et ganske lille område med åben og tør løvskov domineret af birk (*Betula*) og eg (*Quercus*), men her findes også lidt bøg (*Fagus*), el (*Alnus*), røn (*Sorbus*) og så altså enkelte hvidtjørn (*Crataegus*) langs med skovstierne. Hvidtjørnens blomster er en vigtig næringskilde for mange af de svirrefluer, der er knyttet til skov. I området er der registreret flere sjældne svirrefluearter på hvidtjørn, bl.a. *Didea alneti* og *Eriozona syrphoides*, der begge betegnes som sårbare (kategori V) i den danske rødliste (Stoltze & Pihl, 1998). Lokalitetens beliggenhed er tæt ved hovedvejen i udkanten af Skagen Klitplantage, der ud over det nævnte løvskovs område hovedsageligt består af nåletræer.

Arten er overalt meget lokalt forekommende og betragtes absolut ikke som trækdyr. I England er der dog registreringer af hunner i nogen afstand fra en passende ynglelokalitet (Stubbs & Falk, 1983). De fleste europæiske lokaliteter for arten er gammel løvskov med bøg, men larven er også fundet i birk (Perry, 1997). I Norge forekommer arten også i områder med gammel fyrreskov (T. R. Nielsen, pers. com.).

Et enkelt træ med et egnet ynglested kan opretholde en population af *Callicera* i årevis (Rotheray, 1993), og jeg mener, at der er en god mulighed for, at arten yngler i området ved Skagen, selv om det med den nuværende viden ikke kan udelukkes, at de danske eksemplarer kan være trækdyr.

På trods af, at lokalitetens insektfauna er forholdsvis velundersøgt, bød juni 2001 på flere entomologiske overraskelser, blandt andet blev måleren *Rheumaptera hastata* (Geometridae) og svirrefluen *Eristalis pseudorupium* observeret i antal (Bygebjerg, in prep.).

På den samme lokalitet findes prydingen *Eratophyes amasiella* (Oecophoridae), hvis larve lever i birketræ under nedbrydning. Denne art har sin eneste kendte danske population i og omkring Skagen by (Bygebjerg, 1991).

Det vil være værdifuldt, hvis lokaliteten bevares med et præg af urørt skov, hvor gamle og døde træer ikke fjernes, og det skal blive yderst interessant at se, om *Callicera aurata* kan genfindes på lokaliteten i de kommende år.

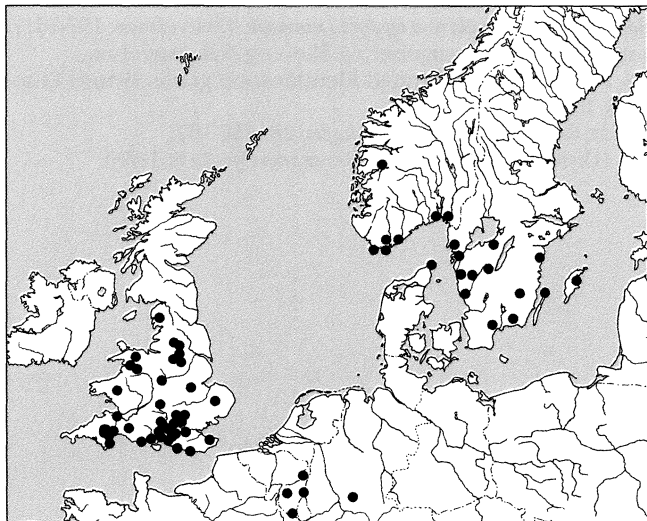

Fig. 2: Udbredelse af *Callicera aurata* i NV-Europa.
Records of *Callicera aurata* from NW Europe.

Tore R. Nielsen og Hans Bartsch takkes for oplysninger om observationer fra Norge og Sverige. Ernst Torp takkes for adgang til at sammenligne med tyske eksemplarer af *Callicera aenea* fra sin privatsamling. Søren Tolsgaard takkes for gennemlæsning og kommentarer til manuskriptet.

Litteratur

- Ball, S.G. & R.K.A. Morris, 2000. *Provisional atlas of British hoverflies* (Diptera, Syrphidae). Huntington: Biological Records Centre. 167 pp.
- Bartsch, H., 1995. *Check list for Swedish Hoverflies*, also with records for Finland, Norway, Denmark, Britain, northern Germany. Järfälla. 20 pp.
- Bartsch, H., 2001. Artfaktblad över *Callicera aurata*. in press in *www.dha.slu.se*.
- Bygebjerg, R., 1991. *Eratophyes amasiella* HS. ny for Danmark. – *Lepidoptera Ny serie VI* (1): 10-11. København.
- Bygebjerg, R., in prep. Observationer af Birkeblad-måleren *Rheumaptera hastata* (Lepidoptera, Geometridae) og svirrefluen *Eristalis pseudorupium* (Diptera, Syrphidae) ved Skagen i 2001.
- Doczkal, D., 1996. Schwebfliegen aus Deutschland: Erstnachweise und wenig bekannte Arten. (Diptera, Syrphidae). – *Vohucella* 2 (1/2): 36-62. Stuttgart.
- Nielsen, T.R., 1999. Check-list and distribution maps of Norwegian hoverflies, with description of *Platycheiros laskai* nov. sp. (Diptera, Syrphidae). – *Norsk institut for Naturforskning, Fagrapport 035*: 1-99.
- Perry, I., 1997. *Callicera aurata* (Rossi) in Suffolk found breeding in birch. – *Dipterists Digest second series* 3: 57.
- Renema, W. & B. Wakkie, 2001. Het Zweefvliegengenue *Callicera* in Nederland en België (Diptera: Syrphidae). *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 14: 1-12.
- Rotheray, G. E., 1993. Colour Guide to Hoverfly Larvae (Diptera, Syrphidae). – *Dipterists Digests* 9: 1-156.
- Speight, M. C. D., 1989. Saprophytic invertebrates and their conservation. – *Nature and Environment Series* 42: 1-79. Council of Europe. Strassbourg.
- Speight, M. C. D., 1991. *Callicera aenea*, *C. aurata*, *C. fagesii*, and *C. macquartii* redefined with a key to and notes on the European *Callicera* species (Diptera: Syrphidae). – *Dipterists Digest* 10: 1-25.
- Speight, M. C. D., 2000. Species accounts of European Syrphidae (Diptera) – species of the Atlantic, Continental and Northern Regions. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. & Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae* 20: 1-254.
- Stoltze, M. & S. Pihl, (red.), 1998. *Rødliste 1997 over planter og dyr i Danmark*. (Svirrefluer: 157-161). Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen.
- Stubbs, A.E. & S.J. Falk, 1983. *British Hoverflies*. An illustrated identification guide. British Entomological & Natural History Society. 253 pp.
- Torp, E., 1992. Nogle svirrefluer fra danske naturskove. – *Gejrfuglen* 28: 156-167.
- Torp, E., 1994. Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae). – *Danmarks Dyreliv* 6: 1-490.